

HOZZUK HAZA

90.000

580.000

150.000

AZ AMERIKAI MAGYAROKAT
IRTA: DR. SZABADOS MIHÁLY

Dr. Szabados Mihály eddig megjelent munkái:

- Munkavállaló szövetkezetek Olaszországban. (Kifogyott.)
A földmunkásszövetkezetek tízéves működése. (Kifogyott.)
Földbérlet-szövetkezeti mozgalom és a munkáskérdés Olaszországban 2.— P
Földmunkáskérdés, munkástelepítés, munkaalkalmak. II. kiadás. 3.— P
Védekezzünk a germán veszély ellen! (A titkos választójog és a kisebbségi kérdés. — Pánergmán munka — magyar téttenség.) 0.80 P
A három fronton vérző magyarság. — Ujabb kivándorlás veszedelme. 0.80 P
Hozzuk haza az amerikai magyarokat! 0.80 P
A felvidéki németség helyzete Trianon után. (Kiadás alatt.) 2.— P
Ezek a magyarság sorsproblémáival foglalkozó s legjobb bírálatot kiérdemelt könyvek kaphatók a szerzőnél (Budapest, V., Nádor-u. 22. sz.), vagy a 44.304. számú csekkszámájára való befizetéssel és a „Magyar Élet” könyvosztályán (Budapest, V., Bank-u. 6. I.)

Rendelje meg a fenti könyveket!!

MAGYAR ÉLET

NEMZETPOLITIKAI SZEMLE

VALLJA:

a világ magyarságának szolidaritását.

HARCOL:

az új szociális magyar Magyarországért.

Főszerkesztő: Matolcsy Mátys dr. Felelős szerkesztő: ifj. Fitos Vilmos.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Bank-u. 6. Tel.: 125-417.
Postatakarépként: csekkszám: 44.756. Előfizetés: ár egész évre 5 P.
Amerikában 2 \$ Egyes szám ára 50 fill. Megjelenik minden hó elsején.

A „MAGYAR ÉLET” KIADVÁNYAI

1. SZÁM.

HOZZUK HAZA AZ AMERIKAI MAGYAROKAT!

IRTA:

DR. SZABADOS MIHÁLY

Hazádnak rendületlenül
Légy híve, óh magyar;
Bölcsöd ez s majdan sírod is,
Mely ápol s eltakar.

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Aldjon vagy verjen sors keze:
Itt éljed, halnod kell.
Vörösmarty.

1938

KIADJA A „MAGYAR ÉLET”

Amerikai Magyar Testvérek!

Az Ó-Haza fiatalsága nevében felhívunk Benneteket, Amerikában gyökértelen és elmúlásra ítélt magyarokat, halljátok és értsétek meg a szükségben levő magyar Haza hívását! Fogadjátok el segítségért felétek nyújtott testvéri jobbunkat s adjatok segítő kezet!

A mai fiatal magyarság sokat tanult a mult bűneiből. Menti akarja ami még menthető a pusztulásra váró amerikai magyar értékekből. Amennyiben még lehet, jóvá akarja tenni a mult bűneit s legalább a kivándorolni kényszerült derék magyarok utódait kárpótolni, visszavezetni akarja a magyar élet, a magyar kultúra, a magyar közösség keretébe, amiből egy időre kiszakadhattak, de amellyel való közösségét igaz magyar soha meg nem tagadhatja s azt idő és térbeli távlat el nem moshatja.

Kövessétek az Amerikába szakadt től testvérek háború utáni nemzetépítő jópéldáját!

Jertek haza! Segítsetek visszaszerezni és magyarabbá tenni az ezeréves Hazát, amelynek szent testét elleneink talán azért is darabolhatták fel, mert a súlyos magyar sors miatt, a legnagyobb szükség idején a magyar végvárakról hiányoztatok.

Jertek, mert szükségünk van Rátok! A Trianonban eltemezett magyar igazság feltámadásánál, a revíziónál nem nélkülözhetünk egyetlen magyart s így Benneteket sem!

Amerikai Magyar Testvérek! Hívunk és szeretettel várunk Benneteket!

Jertek Hazát építeni, a magyarság jövőjét biztosítani!

Magyarország a német és szláv imperializmusok ütközőpontjában van

A túlzó nacionalizmus mai büntetlen tobzódásában az idegen népek tömkelegében, a Dunamedencébe szakadt s részekre szaggatott maroknyi magyarság léte veszélyben forog.

A céltudatos bel- és külpolitikai intézkedésekkel mennyiségben és minőségben gyarapodó, nekünk idegen fajú népek közé ékelve az ezeréves védelmi harcban meggyöngyült magyarság minőségileg ugyan egyenrangú, de mennyiségileg alantasabb helyzetben van, mint a környező népek. A környező népek a magyarságra annál veszélyesebbek, mert a magyarság tömbjéből 3.5 millió magyart a trianoni békeszerződés önkényüknek kiszolgáltatva, uralmuk alá kényszerített. A csonka hazában maradt széles néptömegek pedig a súlyos gazdasági és szociális viszonyok között számban és minőségben sajnos nem tudnak oly mértékben szaporodni, amint azt a magyarság mai szorongatott helyzete feltétlenül megkívánja.

A népek vándorútjába, a Dunamedencébe letelepült magyarság szinte a vízvázlatzó szerepét töltötte be eddig is, és hivatva van betölteni ezután is, a nyugati német, az északi, keleti, és déli szláv törekvésekkel szemben. Hálátlan, nehéz és veszélyes feladat ez, mert két malomkö — a szlávság és németiség — között a felélőrlés veszélye állandóan fennforog.

A Dunamedence politikai és gazdasági hegemoniájáért folyik itt az ádáz harc a 140 millió szláv és 80 millió német között s ennek a harcnak középpontjában áll a magyarság.

A megújódott német imperializmus hódító útján megindult. Az évszázadokon keresztül történelmet alakító Ausztriát immár magába olvasztotta. Ezután a többi, ma még a német birodalom határain kívül élő németeket is a német nemzeti szocializmus mágnesével magához akarja ragadni, esetleg mit sem törődve a közbeékelt nem német népek nemzeti, politikai és gazdasági érdekeivel, külön államiságával.

A nyugatról keletre haladó pángermán törekvéseknek útjában áll hazánk. Hogy van nemcsak bennünket, de az egész Dunavölgyét fenyegető pángermán veszély, azt világosan mutatja mindenki részére a Rupert v. Schuhmacher „Volk vor den Grenzen” című könyvének térképe is, ami céltudatosan durva és ferdítő rajzával szinte már azt mutatja, hogy nemcsak a Dunántúl, de a Délvidék és Erdélynek is jelentékeny

része csaknem kizárólag németlakta terület. Ezzel szemben a valóság az, hogy míg Nagy-Magyarország lakosságának csak 9.7%, addig Csonka-Magyarország lakosságának már csak 5.5%-a német nemzetiségű.

Nehéz helyzetünknek tudatában vagyunk, megtanítottak arra a közelmúlt ránk nézve szomorú történelmi eseményei. De ismerik nehéz helyzetünket prédára leső ellencink is, akik lefegyverzettségünkre építve, országunk teljes feldarabolására törekzenek, amit általuk készített térképekből bizonyítottanak vehetünk.

Nehéz helyzetünkben magunkra vagyunk utalva. Egyedül csak magunkban bízhatunk, saját erőnkre építhetünk. Elsősorban magunknak kell magunkat nehéz helyzetünkben kiszabadítani, mert egyetlen külső segítség sem lesz önzetlen, ellenértéknélküli! Mi pedig már újabb áldozatot hozni képtelenek vagyunk, de nem is akarunk!

Az ellenségektől gyűrűbe szorított maroknyi magyarságnak a halálos szorító gyűrűből való szabadulás egyetlen lehetősége rohamos népszaporodásban földhöz kötött, biztos és megingathatatlan gazdasági létalappal bíró kisemberek tömegében van. De ez az egyetlen orvos-szer a félelmetes és a világtörténelem színpadán a közel jövőben a mai mesterkelt s gyenge korlátaiból elmaradhatatlanul kitörő pángermanizmus és pánszlávizmus ellen is. Eredményesen semmi mással, csak rohamos népszaporodással, testben és lélekben egyaránt erős magyar néptömeggel vehetünk gátat ezeknek a bennünket fenyegető veszedelemeknek.

De revízióra eredményesen törekvő bel- és külpolitikát is csak minőségben és mennyiségben megerősödött magyarságra építhetünk fel, mert hiába következik be a revízió, ha a visszanyert területeket megfelelő és szükséges mértékben magyar tömeggel benépesíteni nem tudnók, mivel felesleges magyar néptömegeink nem lesznek.

Mi a magyarság megerősödésének útja?

A magyarságnak mennyiség- és minőségbeli rohamos megerősítésére kétélféle mód és lehetőség van és pedig:

ha a csonka hazában legsúlyosabb gazdasági, szociális, egészségügyi viszonyok között élő széles néprétegeket megfelelő, erőteljesebb s főleg nagyobb gyakorlati eredményekkel és értékekkel megnyilvánuló, azonnal ható, melyre nyúló gazdasági és szociális politikával az értéktermelő, tisztességes megélhetési, megelégedési biztosító munkalehetőségekhez juttatjuk, aminek eszközei a legszélesebb falusi néprétegeket feljelő telepités, illetőleg birtokkiegészítés és a mezőgazdasági termelés belterjesítése, —

továbbá a magyarság testéről idegenbe szakadt s a magyarságra nézve elveszni látszó magyar tömegeknek Magyarországra való visszatelepítése. Legelsősorban gondolunk itt az Északamerikai Egyesült Államokban élő több mint félmillió magyarra.

Ennek a dolgozatnak keretében ez utóbbi kérdéssel, annak lehetőségeivel kívánunk foglalkozni. E célból szükségesnek látszik, hogy rövid történelmi visszapiantásban ismertetjük a magyar kivándorlás okait, mértékét, az Amerikába szakadt magyarok számát, elhelyezkedését.

A kivándorlás okai

A múlt század vége és jelen század eleji gazdasági liberálisizmus, az egészségtelen földbirtok és jövedelemeloszlás, a nemzeti célokat, a széles néprétegek gazdasági és szociális követelményeit figyelmen kívül hagyó helytelen birtokpolitika súlyos következményei nem maradtak el. Már az 1860-as években megindul a földhöz, elegendő munkalehetőséghez és tisztességes megélhetéshez jutni nem tudó magyar munkások kivándorlása az Új Világ felé. A kivándorlás üteme fokozódik s az átnyúlik a jelen évszázadba is és egészen a világháború kitöréséig tart.

A környörtelen gazdasági harc előbb földhöz sújtotta a dolgozni akaró, de munkához nem jutó magyarok millióit, majd a legkiválóbbakat az országátarán túlra, idegenbe kényszerítette saját és nagyszámú családja megélhetésének biztosítására.

Hosszú ideig a magyar munkások tömeges kivándorlása volt a legjelentékenyebb „enyhítő szociális eredmény” az itthon maradt nincstelen magyar munkástömegek munkanélküliségének és nyomorának csökkentésére. A magyarságnak tömeges kivándorlása azonban eredményei-ben egészen elütő volt a többi európai nagy nemzetek, angolok, franciák, németek, spanyolok, olaszok kivándorlásának eredményétől, mert míg ezeknek a népeknek a kivándorlása az anyaföld területének a megnagyobbodásához, vagy legalább is az állam fennhatóságának, hatalmának kiterjesztéséhez, megnagyobbodásához vezetett, addig a kivándorolt magyarok, jól lehet, számuk az egy milliót meghaladta, ily eredményt el nem értek, sőt eddigi részbeni beolvadásukkal, illetőleg a beolvadás veszélyével a világ magyarságának nagyarányú számszerű csökkenéséhez vezethet.

A kivándorló magyarok száma

Az amerikai statisztika tanúsága szerint az 1860. évtől 1930-ig összesen körülbelül 600.000 magyar vándorolt ki az Amerikai Egyesült Államokba és pedig 1861—1898. évek között mintegy 80—90.000, 1899—1920 között 472.259, az 1920—1930. évek között 48.836 magyar.

Hogy a kivándorolt magyarok célja a kivándorlásnál nem a letelepedés, magyarságuk feladása, hanem munkaszervezés, megélhetésük biztosítása volt, azt mi sem bizonyítja jobban, hogy a statisztika tanúsága szerint egyrészt 1908—1930. évek között 161.513 magyar anyanyelvű

egyen tért vissza Amerikából Magyarországra, másrészt a kivándorolt magyarok még az 1925–1930. évek átlagában is évenként 33 millió pengőt küldtek haza Magyarorszában élő hozzátartozóiknak, ami kétségtelen bizonyította annak, hogy az Amerikában élő magyarság és az ó-haza között kiölhetetlen érzelmi kapocs van, dacára annak, hogy a hivatalos Magyarország inkább csak a munkások százazreinek kivándorlásánál segédkezett a helyett, hogy megfelelő gazdasági és szociális politikával a kivándorlás kényszerítő indokait szüntette volna meg, vagy pedig a visszavándorlás előfeltételeit megteremtette volna.

Az 1899–1924. évek között az Amerikai Egyesült Államokba bevándorolt magyarok statisztikai adatai alátámasztják fentebbi azon állításunkat, hogy a kivándorlók túlnyomó többségét a munkátlanság, nyomor kergette tengerentúlra, mert az ez időközben kivándorolt 492.031 magyar közül foglalkozás szerint a földmivesek száma 139.982, a munkás-napszámok száma 177.397, összesen 317.379 volt, ami az összes kivándoroltaknak 63,7 %-át jelenti, míg az ipari foglalkozásuk száma 31.278, a kereskedelemmel foglalkozók száma 3.869 volt, a szabad foglalkozásuk száma 2.919, a különféle foglalkozásuké 136.335 volt. Ezen időközben kivándorolt magyarok közül a férfiak száma 329.936 volt, ami 67 %-nak felel meg, míg a nők száma 162.045 volt, ami 33 %-nak felel meg, tehát a kivándoroltak több mint $\frac{2}{3}$ -a férfi volt s csak $\frac{1}{3}$ -a nő.

Az életkoradatok egybevetéséből kitűnik, hogy az említett időközben több mint 300.000 a legmunkaképesebb korosztályon levő munkaképes férfi kényszerült az ország elhagyására.

Az amerikai magyarok száma 1930-ban

Az Amerikai Egyesült Államokban élő magyarok száma az 1920. évi amerikai népszámlálás szerint 473.538 volt, az 1930. évi népszámlálás szerint 274.450 volt a magyarországi születésű és 316.318 az olyan amerikai születésű lakosok száma, akiknek legalább egyik szülője a trianoni Magyarország területéről vándorolt be. A magyarországi születésűek között 250.393 magyar anyanyelvűt mutatott ki, akik közül belőlük 91 %-os arányszáma megfelel a csonka hazabeli magyar lakosság arányának. Ha ezt az arányszámot alkalmazzuk az Amerikában születettakra is, újabb 287.000 magyar anyanyelvű egyénhez jutunk. Így módon 1930-ban az Észak Amerikai Egyesült Államokban élő magyar anyanyelvűek összes számát 538.000-ben állapíthatjuk meg.

A Magyarországon született amerikai magyarok száma elhalálozásuk folytán évről-évre fogy, az amerikai bevándorlás kapuinak lezárása miatt újabb jelentős magyar tömegek nem frissíthetik fel az amerikai magyarságot. Nem kétséges, hogy az Amerikában született magyarok az új, a második generáció azonban az amerikai iskola, az amerikai élet, az amerikai gondolkodás következtében bizonyára már távolabb érzik

magukat az ó-hazától, mint szüleik, nem is beszélve a harmadik generációról, akiknek már a szülei is Amerikában születtek s akiket az amerikai statisztika már egyszerűen mint angolt könyvel el, s akiknek a magyarsághoz való tartozandósága a jövőt illetően, hacsak Magyarország sűrűs cselekedettel közbé nem lép, legalább is kétes értékű.

Míg tehát az élet törvényei szerint a Magyarországon született amerikai magyarok száma állandóan fogy, a harmadik generáció száma állandóan nő. Ez a tény a magyarságra nézve súlyos veszélyt jelent, aminek később jóvátehetetlen következményeit preventív intézkedésekkel meg kell előzünk.

Hol laknak az amerikai magyarok?

Az Egyesült Államokba vándorolt magyarság túlnyomó része Amerika keleti részén Ohio, New-York, Pennsylvánia és New-Yersey államokban telepedett meg. Ebben a négy államban az egész észak-amerikai-magyarság 70 %-a, míg a többi 30 % többé-kevésbé szét-szóródva él.

A magyarság több mint $\frac{2}{3}$ -a 100.000-nél népesebb városokban lakik, továbbá 14 %-uk pedig 25–100.000 főnyi népességű városokban. Ez annak bizonyosságára szolgál, hogy a Magyarországon még túlnyomó többségében falusi népességből a kivándorlás után városiakok lett, ami foglalkozási körét, gazdasági függőségét, vagy függetlenségét is mutatja. Sajnos, a több mint félmillió szétszórta élő magyarság foglalkozására vonatkozó statisztikai adataink nincsenek, de éppen városiakok mivoltukból következtethető, hogy vagy mint ipari munkás, vagy mint kézműiparos, kisvállalkozó, vagy mint kereskedő keresi mindennapi kenyerét. Értelmiségi rétege még ma is inkább az ily bevándorlótárból kerül ki, bár lassan kezd már a második és harmadik generációból kifejlődni értelmiségi rétege is.

Nagy területen való szétszórtsága s különösen városi élete legnagyobb veszélyeztetője magyarságának s akadálya annak, hogy önálló politikai vagy gazdasági tényezőként küzdhessen magyarságáért és boldogulásáért. Ezek a tényezők, valamint az amerikai élet, elnemzetlenítését nagyban előmozdítják, épügy, mint az is, hogy nagy népes városokban laknak, hiszen tudott dolog, a beolvadás, nemzetiség, az anyanyelv feladása a városokban sokkal hamarabb bekövetkezik, mint falun, ahol esetleg egy tömegben teljesen el van zárva más idegen fajúaktól s így az elnemzetlenítés veszélyétől is.

Az amerikai magyar kisebbségmentő munka

Az Amerikai Egyesült Államokban hivatalosan elismert kisebbség nincs s így magyar kisebbség sincs. A bevándoroltaknak szinte feltétel nélkül fel kell adniuk nemzetiségüket, ha boldogulni s jobb életkörü-

mények közé akarnak kerülni. — Kisebbségi törvény, vagy szerződés nem vádi legegyszerűbb nyelvi jogait, kisebbségi iskolákra jogot nem tarthatnak és ilyen iskolát az államtól nem is kapnak. A magyar nyelv oktatása, a magyar szellem fenntartása szombati munkautáni és vasárnapi iskolákban folyik áldozatos munkával. A magyar iskolák szorosan kapcsolódnak a magyar egyházközsegekhez. Mindegyik egyházközsegeknek van legalább egy vasárnapi, vagy szombati iskolája. 1929-ben 24 római katolikus népiskolában 176 tanerő 8.832 gyermeket, míg 14 görög katolikus iskolában 15 tanító 2.059 gyermeket tanított.

Hogy az amerikai magyarság magyar nemzeti mivoltát többé-kevésbé meg tudta őrizni, azt az amerikai összmagyarság egymástól elhatárolt, sokszor sajnos, túlságosan széttagolt gazdasági, társadalmi, kulturális szervezeteinek tulajdoníthatjuk.

Az Amerikai Egyesült Államokban 73 magyar nyelvű kat. egyházközsegek működik 103 pappal. A magyar református és lutheránus egyházközsegek száma 227, lelkészeik száma 259. Két református lelkészkepzője és két árvaháza van az amerikai magyarságnak. A nagy értékesítések ellenére a magyar egyházi vagyonok értéke 11 millió dollár. A 740 kisebb-nagyobb magyar egyesületnek 200.000 tagja van s a magyar egyesületek vagyona 12,5 millió dollár. Az amerikai magyar sajtó 2 napilapból, 44 hetilapból és folyóiratból áll. A hetilapok csaknem kivétel nélkül, sajnos, helyi érdekűek és anyagi gondokkal küdenek.

Az amerikai magyarságnak a többségi népbe való beolvadása ellen a katolikus papság harcolt a háború előtti időkben és Trianon után is hosszú ideig a legnagyobb sikerrel. 1925-ben az amerikai kat. püspök a magyarok beolvasztását megkívánta az egyházi hatóság alatt működő papoktól, mondván, hogy a jövőben csakis angol nyelvű katolikus egyházakat akarnak. A magyar római kat. iskolákban püspöki utasításra angol nyelvű a tanítás. Nagy csúszás az amerikai magyarságra az amerikai lelkészképzés intézményes bevezetése, mert az így képzett lelkészekből többé-kevésbé hiányzik az erős magyar érzés és magyar szellem, szemben a Magyarországon egészséges magyar szellemben képzett lelkészekkel.

A magyar görög kat. papság tudja még egyelőre változatlanul folytatni magyarmentő munkáját, mert iskoláik is magyar nyelvűek.

Veszélyben a magárahagyott amerikai magyarság

Az amerikai magyar protestáns egyházak válságos gazdasági helyzetbe kerültek s ezért kevesebb eredménnyel dolgozhatnak hűvek magyarságának megőrzésén. A második és harmadik magyar nemzedéket már ők is elvesztik, főleg ott, ahol az egyház élére Amerikában képzett lelkész került.

A magyarság megőrzésének másik eszköze, a gazdasági megszer-

vezettségét, a nagyobb magyar biztosító egyesületeket is az amerikai kormányzat angol nyelvű és szellemű vezetés alá utalja. A társadalmi és kulturális egyesületek is a bevándorlók kiöregedése és elhalálása folytán eredeti célkitűzésüktől és hivatásuktól többé-kevésbé elterlenek.

Az amerikai magyarság ebben a nehéz és ösztönösen megüvölt nemzetiségi harcban, sajnos, nélkülözte az anyaországnak az úgy fontosságához arányos anyagi és nem kevésbé fontos és eredményes erkölcsi támogatását és azt teljesen magára hagyatva volt kénytelen végig vinni. Közömbösség, nemtörődomség, sőt lemondás kísérte, és sajnos, kísérte még ma is az ó-haza részéről magyarmentő munkálkodásukat, míg nem a világháború Magyarországra nézve gyászos kimeneteli békediktátuma után eszméltünk rá arra, hogy az idegenben élő véreinket s így az északamerikai félmilliónál több magyarságot is számon kell tartanunk. De sajnos, még mindig nem jutottunk el arra a megengedhetetlen meggyőződésre, hogy az amerikai magyarságra az ó-hazának multhatatlannul és feltétlenül szüksége van ahhoz, hogy a Dunamécében ezeréves keresztül betöltött hivatását és feladatát mennyiségben és minőségben az amerikai magyarsággal megerősödjön továbbra is eredményesen betölthesse.

A trianoni bilincsek súlya alatt roskadozva, nagyjából a háború és békediktátum következtében súlyos gazdasági és szociális viszonyok között bajainkba elmerülve, nem eszméltünk rá arra, hogy a magyarságra végzetes mulasztás és jóvátehetetlen bűn lenne az amerikai magyarságnak visszatelepítésével meg nem erősíteni a világháborúban, de még inkább a békediktátum következtében elszennvedett tényleges és képletes vérvesztéseinket.

A gyors cselekvés még segíthet

Sajátos és megdöbbentő az az érzéketlenséggel párosult közömbösség, ami az amerikai magyarság sorsát és az amerikai néptömbbe való beolvadásának veszélyét az anyaország és a magyar társadalom részéről kíséri. Ne feledjük el, hogy a félmilliónál több amerikai magyarság a mai Magyarország magyarságának 6,25 %-a, több mint a Délsláviában élő magyarok száma, több mint 2%-a a Csehszlovákiában élő magyar kisebbségnek s mégis azt kell látnunk, hogy míg az utódállamok magyarságának kérdésével, sorsával több-kevesebb gondnal kötelességszerűleg foglalkozik az anyaország, addig az amerikai magyarsággal, annak sorsával és az anyaország részére leendő megmentésével alig, vagy csak elvétve foglalkozunk.

Míg a németiség, szlávság és az angol nép részére, az anyaországtól elszakadt néptömegek lépcsőzetet képeznek a további terjeszkedésre, az államterületek megnagyobbítására s e célból minden egyes fajukhoz tartozó családokat számontartanak, segítik s rájuk építik terjeszkedési politikájukat, addig az amerikai magyarság magára hagyatva a teljes pusztulásnak néz elébe.

Az amerikai magyarság esetében nem maradhatunk meg a szomorú ténymegállapításoknál, amint ez Magyarországon, sajnos, általában szokásban van, hanem a tényekből le kell vonnunk a következtetéseket s azután keresnünk kell a legjobb megoldást, amit azonban — legyen az még olyan jó is — nem szabad, mint szokás szerint, agyonhallgatni, elgáncsolni, hanem minden áron keresztül is kell vinni. Ezen a téren feltétlenül, sürgősen történnie kell valaminek!

Vegyük egyszersmindkorra tudomásul: *egyetemes magyar nemzeti szempontból nem lehet végcél, de még eredményes törekvés sem, az amerikai magyarok magyarságának időleges megőrzése! A megvalósítandó egyfajta végcél: az amerikai magyaroknak az ó-haza megsegítésére való sürgős hazamentése!*

Trianon után nem hívtuk haza az amerikai magyarságot, bár az várta az ó-haza hívását. Most már nem csak hívnunk kell őket, de kötelességünk elősegíteni maradéknélküli hazavándoroltatásukat és itthoni tisztességes életkörülmények közé leendő elhelyezéseiket. — Nem nézhetjük tovább tétlenül, ölbetett kézzel, mint vesz, pusztul az amerikai magyarság.

További késedelem e téren jóvátehetetlen következményekkel járhatna. Itt sürgősen cselekedni kell, mert ha a cselekvésre alkalmas pillanat és körülmények kihasználatlanul múlnak el, azt talán soha nem pótolhatjuk.

Miben állanak ez a cselekvésre alkalmas pillanat és körülmények? Abban az elvitathatatlan történelmi tényben és körülményben, hogy a magyarságnak egyidejűleg van szüksége az amerikai magyarságra, míg az Amerikai Egyesült Államoknak ugyanakkor nincs szüksége az amerikai magyarságra, más szóval jelentős mértékben enyhülhetne Amerikának mai oly súlyos mérvű munkanélkülisége a 250.000 főnyi magyar keresőknek hazájába való visszavándoroltatásával. Ennek a két ténynek egy időben — jelenben — való összeesése kétségtelenül megkönnyíti a mai Magyarországnak az amerikai magyarsággal leendő számottevő megerősítését.

Vizsgáljuk meg közelebbről ezeket a tényeket, körülményeket és lehetőségeket.

Az *amerikai magyarság* dacára az időbeli és térbeli nagy távolságnak, *lelke mélyén többé-kevésbé megőrizte magyar voltát, a magyar eszméért áldozatra kész*, ami kulturális, társadalmi szervezeteinek fenntartásában, magyar nemzeti célt szolgáló segélyezésekben, adományokban világosan megnyilvánul s bár az ó-hazával kapcsolatban eddig az amerikai ösztön-magyarságot megragadó és összekapcsoló nemzeti célkitűzést önhibáján kívül nélkülözi, a *nemzeti gondolatra fogékony s megfelelő célkitűzéssel* s ezt legzélesebb rétegeiben szolgáló céltudatos propagandával a magyar nemzeti eszmének és gondolatnak továbbra is megteríthető. —

Az amerikai gazdasági válságról és annak enyhítéséről

A gazdasági válság hullámai, a gazdasági okozatoság törvényzerűsége következtében, bár kévsre, eljutott az Amerikai Egyesült Államokba is és ennek nyomán a munkanélküliség soha és sehol sem tapasztalt arányban alakult ki. Az inség, a nyomor a prosperity hazájában tombol és vígan szedi áldozatait. A munkanélküliség s ennek következménye a tömegnyomor a várakozások ellenére tartós maradt s az még ma is jelentős.

A munkanélküliek száma az Egyesült Államokban 1932-ben 11.400.000, 1933-ban 12.200.000, 1934-ben 11 millió, 1935-ben 11.5 millió volt, s még 1937. június végén is 5.519.735 a munkanélküliek száma s most az őszön újból elérte a 8 milliót.

Ennek az óriási mérvű munkanélküliségnek és annak nyomán keletkezett tömegnyomor végzetes kihatásainak csökkentésére és megelőzésére erőteljes szociális munkának kellett szükségserűleg a kormányzat részéről megindulni, nehogy a tömegek szélsőséges irányzatba sodródva feldöntsek azt az erős gazdasági és társadalmi rendszert, amiről Amerika mindmáig híres, s hogy megmentsék az amerikai demokráciát.

Roosevelt elnök nagyszabású szociális célkitűzésének köszönheti ismételt elnökségét s erőteljes gyakorlati szociális alkotásainak tulajdoníthatja jelenleg is töretlen népszerűségét.

A munkanélküliség, tömegnyomor enyhítésére európai méretekhez képest óriási méretű közmunkákat hajtattott végre Amerika szociális lelkületű elnöke, amely munkálatoknál a munkanélküliek milliói jutottak egyszerre munkához és a megdolgozott munkaidőhöz képest tisztességes keresethez. Emellett a válságba jutott magángazdaság is súlyos pénzáldozatokkal igyekezett segíteni, jól tudván azt, hogy a munkanélküliség ily óriási tömeget képtelenség kizárólag állami közmunkákon az államgazdaság megrendítésének veszélye nélkül tartósan foglalkoztatni.

Roosevelt újjáépítési programjának megvalósítására pl. az 1933/34. költségvetési évben 6.357.486,000 dollárt költöttek, — 1935-ben a munkanélküliség csökkentésére 4,8 milliárd dolláros közmunka programot hajtottak végre. Annak igazolására, hogy a végrehajtott közmunkáknál a munkanélküliek milliói egyszerre jutottak munkához, — szolgál a következő adat: 1934. január 18-ával végződő munkahéten 4.075.000 munkás kapott munkát a szükségmunkáknál s ezen a héten kifizetett munkabér 61,8 millió dollár volt.

Az amerikai szükségmunkáknál nem inségmunkabérek mellett, hanem rendes munkabérek mellett, de redukált munkaidővel foglalkoztatják a munkásokat. A munkások átlagos keresete ma hetenként különböző üzemekben 30 dollár. Ez a kereseti színvonal már a válság alatt alakult ki. Néhány évvel ezelőtt a heti kereset még 60—70 dollár volt.

A közmunkákon foglalkoztatott inségmunkások heti 15 órát dolgozhatnak s így kerestük fele — heti 15 dollár — mint a rendes üzemekben dolgozó munkásoké. A közmunkát végző inségmunkás havonként 60 munkaórát dolgozhat. Ennek ellenértéke 55—60 dollár.

Az órási mérvű szociális kiadások következtében az Egyesült Államok pénzügyi államtitkárának legutóbbi kijelentése szerint az 1935/36. költségvetési év 440 millió dollár hiánnyal zárult, s az állami adósságok túlhaladták a 33 milliárd dollárt. Nyilvánvaló ebből, hogy az Egyesült Államok szociális teljesítőképességük felsőhatárához közelednek s a munkanélküliség sikeres és végleges megoldására más eszközöket is igénybe kell venniük. — Ezt igazolja az alábbi tény is.

A munkanélküliség súlyos nyomása alatt az Egyesült Államok közmunkahivatala legutóbb bejelentette, hogy a szociális feszültség némi enyhítése végett legközelebb 120.000 külföldi állampolgár inségmunkáért elbocsátanak s híttasítják őket az Egyesült Államok területéről.

Ezek szerint nincs már szükség munkásra és bevándorlóra, sőt a már bevándoroltaktól is igyeksenek megszabadulni, hogy az amerikai állampolgárok szociális életheirényeit könnyebben kielégíthessék.

A gazdasági válság veszélyezteteti a magyarságot

Az amerikai gazdasági válsághullám természetszerűleg nem vonult el nyomtalanul az amerikai magyarság felett sem. A válság súlyos csapást mért rájuk is, sok derék magyar lett általa munkanélkülivé, sok magyart tett tönkre, vagy csökkentette vagyonkiját. A viharzó gazdasági válság káros következményei még csak ezután lesznek láthatókká az amerikai magyarok magyar érzését illetőleg. A válság káros hatása bizonyára legelsősorban a magyar intézmények-csökkent támogatásában fog megnyilvánulni, ami előreláthatólag több igen kíváncsi és szükséges intézmény összeomlásának lesz okozója. Hogy ez mit jelent majd a magukra hagyott magyarok magyarságát illetőleg, arra jobb nem gondolni. — Ha a válság még hosszán tart — amit a jelenlegi kilátások mutatnak — az könnyen maga után vonhatja az összes magyar intézmények megsemmisülését, hiszen a kint élő magyarok túlnyomó többsége munkás/ember, kispénzü polgár, akiknek saját és családjuk eltartása is elég gondot okoz a legjobb szándékuk mellett sem ilyen áldozhatnak a válság éveiben jelentősebb összegeket magyar intézményeik támogatására.

Az amerikai magyarság elamerikaiasodását, illetőleg magyarságának elvesztését tehát a különben is elég erős és eredményes hatású amerikai mindennapi élet mellett a gazdasági válság még csak fokozza, sőt siettetti az elnemzetlenítési folyamatot. Így most már nemcsak a második nemzedék, de még maguk a kivándorlók magyarsága is a legkomolyabb veszélyben forog.

Ily körülmények között legsürgősebb intézkedésre van szükség az amerikai félmillió magyarnak az európai magyarság részére leendő visszamentése, hazahozatala végett.

Az amerikai magyarságnak kintmaradásához nem fűződik semmi érdeke a magyar nemzetnek, szemben az utódállamokban élő magyaroknak az elnemzetlenítés veszelméből leendő esetleges hazamentésével, mert míg az utódállamokban éppen ott lakó magyar kisebbségeink révén jogos területi igényeink vannak, ily területi igényeink Amerikában nincsenek, nem is lehetnek.

Az amerikai magyarságnak csonka országunkba való visszahozatala tehát elsőrendű nemzeti érdek. Ezért a célkitűzésért a hivatalos Magyarországnak és a magyar társadalomnak minden lehető el kell követni és minden áldozatot meg kell hoznia.

Az amerikai kormány támogatása a magyarok hazatelepítését

Kétségtelen azonban, hogy mai súlyos gazdasági helyzetünkben egyedül magunk nem tudnók elviselni a hazatelepítéssel járó jelentős költségeket s azok nagyobbik részében viseléséhez az amerikai kormány és társadalom támogatását kell kieszközölnünk, hiszen a magyarok visszavándorlása az amerikai munkásügyi és szociális viszonyokat nagy mértékben van hivatva megjavítani.

Az amerikai kormány támogatását a következő módon és címen lehetne és kellene megnyerni.

A több mint félmilliónyi magyar között a keresők, illetőleg munkavállalók száma 200—250.000 lehet. Ezeknek maradéktalan hazahozatalával az amerikai különböző munkapiacon ugyanennyi munkahely szabadulna fel, ami más szóval annyit jelent, hogy 200—250.000-rel egyszerűsmindekorra csökken az amerikai munkanélküliek száma. Ehhez az amerikai magyarok visszavándoroltatásával elérendő munkanélküliség csökkentéséhez kellene az amerikai kormány támogatását megszerezni és pedig olyképen, hogy minden visszavándorló magyar munkavállalónak nem többet, csak az inségmunkálatoknál évente megkeresendő munkabért 700—750 dollárt adják mintegy munkanélküli segély vagy kivándorlási prémieként. — Ezzel az aránylag kevés összeggel az amerikai kormány a munkanélküliek számát nem csupán egy évre, de egyszerűsmindekorra jelentékeny mértékben csökkenthetné. Ily feltételek mellett az amerikai magyarságnak a visszatelepítése az Amerikai Egyesült Államoknak 140—160 millió dollárjába kerülne, ami a fentebb említett s a munkanélküliség csökkentésére évenként rendszeresen fordított súlyos dollármilliárdoknak csekély — 3—4 — százalékát jelenti s ezen körülménynél fogva ez a megoldás az amerikai kormány előtt bizonyára tetszetősnek és elfogadhatónak fog látszani.

Amennyiben az amerikai kormány a súlyosbodó amerikai viszonyok következtében nem tudná az aránylag csekély összeget teljes egészében segélyként adni, úgy annak bizonyos hányadát, esetleg egyharmadát a magyar állam garanciája mellett kölcsönképpen nyújthatná a visszavándorló magyarok részére.

A magyar kormány és társadalom feladata

A magyar kormány az amerikai kormánnyal szemben garanciát vállalna, hogy az általa nyújtott pénzbeli anyagi támogatás teljes egészében a hazatelepített magyarok itthoni gazdasági alapjának megteremtésére fordíttatik.

Ezen kívül kieszakolandó még az amerikai kormánynál az *amerikai magyaroknak részben, vagy egészen ingyenes hajókon való hazaszállítása* egészen a Fiumei, vagy Trieszti kikötőig, ahonnan a magyar kormány szállíthatná haza vonaton a visszavándorló magyarokat.

Ha az amerikai kormány nem szállíthatná haza ingyenesen valamennyi visszavándorló magyart, úgy kibérelhetne a magyar kormány olasz és német személyszállító hajókat s ezek bérét, ha másként nem, mezőgazdasági terményekben fizethetné. Mindenesetre *meg kell* azonban kimélni a visszavándorló magyarokat a hazautazás *jelentékeny költségeitől* és a hajózársaságok esetleges kizsákmányolásától.

Akár az amerikai kormány, akár a magyar kormány szállíthatná haza a visszavándorló magyarokat, azok útközbeni ingyenes élelmézségéről a magyar kormánynak, illetőleg a magyar társadalomnak kell gondoskodnia, mert ezzel is jelentős költségmegtakarítást biztosíthatunk a visszavándorlóknak.

Propaganda az amerikai társadalom körében

Az amerikai magyarok hazavándorlásának anyagi és erkölcsi támogatására *meg kell nyerni* az amerikai kormány mellett az *amerikai társadalmat is*. Úgy hisszük, ez ugyancsak megvalósítható, hiszen a magyarok és a magyarság iránt az amerikai társadalom mindig kimagasló rokonszenvvel viseltetett, ami a magyarság történelmi helyzetének rosszra fordulásakor mindig fel nem értékelhető tettekben nyilvánult meg.

Igy az 1848-as szabadságharc után nemcsak, hogy oly kitüntetett rokonszenvvel és meleg együttérzéssel köszöntötte a magyar nemzetet képviselő Kossuthot, hanem egy új magyar szabadságharc támogatására „Kossuth dollár alapot” létesített. A magyarság új szabadságharcának ideje (m. újból) elérkezett. Újból meg kell nyerni az amerikai társadalom érző szívét a magyar ügynek, az amerikai magyarok visszavándorlásának. Az amerikai társadalom együttérző a Trianonban megcsönkített magyar nemzettel, hiszen köztudomású, hogy éppen az Amerikai Egye-

sült Államok voltak azok, amelyek nem ismerték el a Trianonban életérdekeinkkel merőben ellentétes békediktátumot, hanem külön békét kötöttek Magyarországgal s ezzel is tanújelét adták annak, tudják, hogy mivel tartoznak a magyarságnak, amely az Északamerikai Egyesült Államok szabadságának kivívásáért oly sok magyar hőst és magasrangú tisztet adott, akik között 2 magyar tábornagy, 5 tábornok, 15 ezredes, 2 alezredes, 133 őrnagy és 184 más tiszt volt. De tudatában van az amerikai társadalom annak is, hogy mit köszönhet a magyarságnak, gazdasági életének, gazdagságának kiépítésében, amelyben a magyar munkásnép színe-jáva milliók tömegeiben részt vett. H. C. Lineberry bostoni egyetemi tanár számításai szerint az Amerikába kivándorolt magyarok munkájukkal évente 600 millió dollárral gazdagították Amerikát. De tudja azt is, hogy mily kiváló magyarok működtek közre tudományos és művészeti életében s emelték alkotásaikkal az amerikai kultúra színvonalát.

Ha pedig nem ismerné az amerikai társadalom mindezeket a tényeket úgy jó megalapozott és kiegészítő felvilágosító propagandával meg kell véle mindezeket a tényeket ismertetni s őket az amerikai magyarság visszatelepítési ügyének megnyerni. Ilyen körülmények között nem lehet kétes, nem maradhat el a kedvező eredmény.

Nem lehet kétséges, hogy az Amerikából elindult — de Európában meghamisított wilsoni demokratikus elvek hangoztatása mellett ellenfeleink által meghozott trianoni békediktátum — amely a Csonka-Hazába szorult 7 millió magyarral szemben 3.5 millió, tehát 50 %-ának megfelelő magyarságot idegen uralom alá, a gazdasági és faji pusztulásba taszított — rendkívül káros és a világbékét veszélyeztető következményeit, újból Amerikából kiindulva, de most már hamisítatlan elvek és segítő megmozdulások a magyarságnak közel kétévtizedes szenvedése után jövateszik.

Propaganda a hazai társadalom körében

Ha mindezek dacára az amerikai kormány és társadalom nem is támogatná oly jelentős mértékben az amerikai magyarok hazahozatálát, mint az kívánatos és szükséges lenne, a *magyar kormánynak és társadalomnak akkor is mindent el kell követni és minden lehető áldozatot meg kell hozni a cél érdekében*, mert mai helyzetünkben óriási fontosságú bír a csonka hazában élő magyarságnak félmillióval való megnövekedése.

Az amerikai magyarság kérdésében a m. kir. kormány politikájában sürgős változásnak kell bekövetkeznie. Az eddigi nemtörődöm, közömbösség helyébe kell, hogy a gyors cselekvés politikája lépjen, hiszen még gyors cselekvés esetében is nem tudhatjuk, vajon már nem későn cselekszünk-e? Legyen kormányprogram az amerikai magyarság megmentése!

Az amerikai kormány által adandó 700—750 dollár visszavándorlási prémium teljes egészében a Magyarországra visszatérő és leteleptendő magyarság gazdasági helyzetének megalapozására fordítható és pedig különböző, olyan gyárak alapításához, amelyekben a magyarok Amerikában dolgoztak, vagy kisipari, kiskereskedői üzletekbe, vagy mezőgazdasági telep vásárlásába, aszerint, hogy a visszavándorló munkások között kinek miben van gyakorlata, szaktudása, mihez van kedve.

Az amerikai magyarok bizonyos részének bizonyára lesz valamilyen megtakarított vagyonkaja, amit itthon ugyancsak saját legjobb belátása szerint gyümölcsözteszethetne.

Az amerikai magyarok hazatelepítését minden körülmények között sürögösen meg kell kezdeni és pedig legelőször legalább azoknak a hazatelepítésével, akik megfelelő vagyoni alappal rendelkeznek. Ezzel már csökkenne azoknak a terheknek az összege, amelyeket az amerikai és magyar államnak és társadalomnak viselnie kellene.

Az amerikai magyarok foglalkozási, vagyoni, szociális állapotáról, ha másként nem megy, magánjellegű — talán az amerikai magyar szervezeteken keresztül megvalósítható — statisztikát kellene legsürgősebben készíteni, ami feltétlenül szükséges a nagyszabású visszavándorlás sikeres és eredményes lebonyolításához.

Az amerikai magyarok hazahozatalát illetően a felvilágosító propagandára azonban a magyar társadalom körében is nehéz munka, nagy feladat vár. Fel kell világosítani a magyar társadalmat és az illetékeseket arról, a fontos szükségességről, ami az amerikai magyarok hazahozatalában rejlik. Fel kell rázni az érzéketlen tömeget az amerikai magyarság iránti sajnálatos közönyből. Mindenkinél saját akaratává kell válnia a magyarságnak az amerikai magyarság hazahozatalával leendő megerősítése. — Ezen a téren jelentős és fontos szerep vár a magyar sajtóra.

Sajnos, szükség van erre az itthoni felvilágosító propagandára. Még ma is, amikor — bár nyomorúságunkban úgy érezzük, hogy sokan vagyunk ezek között a szűkre szabott határok között, pedig, sajnos nagyon is kevesen vagyunk ahhoz, hogy nemzetakarattal, nemzeti célkitűzéseinket magunk megvalósíthassuk — sokan minden gondolkodás, lelkiismeretfurdalás nélkül, talán tudatlanságból, vagy haszonkereséstől indítva, folytatni szeretnék a régi, káros, nemzeti erőt fogyasztó emberpolitikát, a kivándorlást.

Kivándorlás helyett minden magyarnak itthon biztosítandó a boldogulás

Az elmúlt évben felvetették az eszmét, hogy Abesszíniában magyar kivándorlókkal magyar telepet kell létesíteni. Nemhogy a már kivándoroltaknak hazahozatalával erősítsük a nemzetet, hanem még újabb kivándorlattal gyengítsük a világháborúban és a békediktátumban

aránylag amúgy is legtöbb embert veszített magyarságot! Az Istenért hagyjunk már fel egyszer ezzel a téves irányzattal, legyen már egyszer vége ennek a nemzetsorvasztó embergazdálkodásnak!

Míg az eddigi nemzeti államot nem alkotott, a világban szétszóródott letelepítésével a legnagyobb áldozatok meghozatalával igyekszenek nemzeti államot létesíteni Palesztinában s legújabb hírek szerint 100 millió dollár kölcsön segítségével 200,000 németországi zsidó részére Cubában akarnak hazát létesíteni, addig nálunk a már ezeréves magyar államot akarják gyengíteni, annak az amerikai magyarok hazahozatalával leendő megerősítése helyett! Jelentős nemzetfőredek visszatelepítésére több történelmi példát ismerünk s így az amerikai magyarok hazatelepítése is, erős, egységes nemzeti akaratallal kétségtelenül megvalósítható.

A magyar kormánynak és társadalomnak ugyancsak jelentős mértékben ki kell venni részét az amerikai magyar testvérek hazahozatalában és gazdasági létalapjuk itthoni megerősítésében. Nem kell senkinek attól félnie, hogy a hazavándorló magyarokkal, a kenyere, keresete csökkenne, hiszen az ország mai népsűrűsége a félmilliónyi magyar visszavándorlásával Km²-ként csak alig 5 fővel emelkednék s még mindig alig haladná meg a Km²-kénti 100-as népsűrűséget.

De azért is szükséges az amerikai magyarságnak hazatelepítése, mert a több mint félmillió háborús születéskiesés és ennek még csak ezután érezhető káros visszautése folytán, egyrészt nagy kiesés lesz a további népszaporodásban, munkaerőben, másrészt pedig éppen ennek következményeképpen a megritkult magyar munkapiacra az amerikai magyarság könnyebben elhelyezkedést találhat.

Másrészről Magyarország mindig tökeszegény ország volt. Mai nehéz közgazdasági helyzetünknek is nem kis mértékben éppen tökeszegénységünk az oka. Ezt a tökeszegénységet jelentős mértékben csökkentené az amerikai magyarok által hazahozandó tőke. Így az amerikai magyarok hazahozatala nemcsak nemzeti, de egyszersmind gazdasági megerősödésünket is szolgálja.

A munka- és keresetcsökkenésnek bizonyára éppen az ellenkezője fog bekövetkezni, az amerikai magyarok által hazahozandó tőkéből, ami a hazavándorolt magyarok egyéni érdekeinek szolgálata mellett a magyar gazdasági élet fellendítését is elő fogja idézni.

A visszatelepítés módjáról és gazdasági feltételeiről

Az amerikai magyarság közületi (egyleti és egyházi) vagyona a beavatottak szerint 23 millió dollár. A több mint félmilliónyi amerikai magyarnak bizonyára van együttesen 50—60 millió dollár vagyona, ami fejenként 100—120 dollár vagyonnak felel meg. Ha az amerikai magyarok megkapják az amerikai kormánytól a 700 dolláros visszavándorlási prémiumot, végeredményben mintegy 220—230 millió dollár vagyonnal

jönnének haza s ez az összeg szolgálna magyarországi létalapjuk megteremtésül. — Ebből az összegből fejenként 440 dollár, azaz a dollár 4 pengőjével számítva, 1.760 pengő jut, családonként pedig egy-egy családot 3 taggal számolva 5.280 pengő lenne fordítható egy-egy visszavándorolt magyar család gazdasági létalapjának megteremtéséhez.

Késztételenül jóval kedvezőbb lenne a helyzet, mint volt az, amibe a kivándorló szegény magyarok kivándorlásukkor Amerikában jutottak. Ily vagyoni feltételek mellett minden remény meg van az amerikai magyarok itthoni megnyugvást keltő elhelyezéséhez.

Mint hogy az amerikai magyarok túlnyomó része városlakó, ipari munkás vagy kisiparos, kereskedő, ezeknek letelepítéséről elsősorban városokban kell gondoskodni és pedig mindenképp előtte megfelelő egészséges lakások építésével, mert azt semmiképp sem lehet az amerikai magasabb életnívóhoz szokott amerikai magyaroktól megkívánni, hogy itthon rosszabb viszonyok között kelljen lakniok, mint kint Amerikában. Ellenkezőleg, a jobb lakás és a rendes, biztos megélhetés, csábítólag fog rájuk hatni a visszavándorlásához.

Az amerikai magyaroknak városokba való letelepítése az illető városok gazdasági életét bizonyára jelentékenyen fellendítendő — létesítendő gyáriparral, kereskedelmi és ipari üzemekkel. A letelepítésnél és elosztásnál tekintettel kell lenni a nemzetiségileg veszélyeztetett, országhatár szélén fekvő városokra, vidékekre, ezeket kell elsősorban népességében és gazdagságában megerősíteni és kiépíteni egy-egy ipari központtá, hogy a bekövetkezendő revízió által visszacsatolandó területeknek mintegy magját, központját képezzék.

A hazatelepített magyarokat lehetőleg összpontosítva, 1—1 városban kell letelepíteni, mert így gazdasági, szociális, kulturális, egészségügyi és politikai érdekeik megelégedésükre könnyebben kielégíthetők. — A visszatelepített magyarokat már meglévő városokon kívül újonnan létesítendő városokba is lehet letelepíteni. Kizárólag ily telepítés esetén öt egyenként 100.000 lakosú új magyar várost tudnánk létesíteni, míg jelenleg csak három 100.000-nél több lakossal bíró nagy városunk van. Vagy 10 egyenként 50.000 lakosú, vagy 20 egyenként 25.000 lakosú várost létesíthetnénk, amit egy-egy mezőgazdasági vidék központjába elhelyezve kétségtelenül nagy segítségére lenne nemcsak az illető vidéknek, hanem az egész országnak is.

Az amerikai magyarság részére mindaz az anyagi és szociális előny, továbbá politikai jog, aminek kint részese volt, itthon is maradéknélkül biztosítandó — épügy, mint az itthon őket megillető hasonló természetű előnyök és jogosítványok. Nem szabad kint veszni hagyni semmi néven nevezendő vagyoni jogosítványt, hanem mindent át kell menteni.

Az amerikai magyarok haza akarnak jönni!

Felhozhatnák az örök pesszimisták az ellenvetést, de vajjon akarnak-e az amerikai magyarok egyáltalában hazajönni? Nem akarnak-e inkább kint maradni? Ily kérdések felvetése jobb szempontból sajnos indokoltnak látszik. Mégis ezeknek a kérdéseknek a legteljesebb határozottsággal állíthatjuk, hogy kellő felvilágosítás után egy-két kivételtől eltekintve, a magyar tömegek bizonyára hazavándorolnának, ha részükre itthon a tisztességes és biztos megélhetés előfeltételei biztosítottak.

Állításunk alátámasztására elvitatathatlan tényekre hivatkozhatunk.

A világháború kitörésekor az amerikai magyarságból — az akkori new-yorki osztrák-magyar főkonzul jelentése szerint — hivatalos felhívás és kényszer nélkül az első 6 nap alatt 28.000 magyar hadköteles jelentkezett legfőbb hazafiúi kötelességük teljesítésére, ha kell, hazájukért vérdídot meghozatalára. — Ha a hadkötelesek számát a 20—45 évek közötti összlakosok 20 %-ában állapítjuk meg, úgy a 28.000 önkéntes magyar az amerikai hadköteles magyaroknak közel egyharmadát jelenti.

A világháború befejezése után, megbízható szaktekintélyek szerint, az amerikai magyar tömegek várva várták a magyar kormány hazahívó szavát, hogy maradéknélkül hazajöjjenek a bajban lévő ország megerősítésére. Ez a hazahívás, sajnos, elmaradt.

Az amerikai magyarság a háború után nagy áldozatokkal megindította az amerikai közönség felvilágosítását a Magyarországi igazságtalan feldarabolását illetőleg. Ennek a felvilágosító mozgalomnak az eredménye meg is lett az Egyesült Államokkal megkötött külön békeben és a magyarság iránt felbresztett nagy rokonszenven.

Száz- és százezer dollárt áldoztak az amerikai magyarok a Szibériában szenvedő magyar hadifoglyok hazaszállítására, az itthoni nélkülözők támogatására, magyarországi jótékonycélokra. Magukévá tették az ó-haza revíziós mozgalmát és áldoztak ezért. Legutóbb is 10.000 dollárt adtak az elmúlt évben Délsláviából kiüldözött magyarok támogatására. Hét évvel ezelőtt hónapok alatt 45.000 dollárt gyűjtöttek a magyar kismemberek a new-yorki Kossuth szoborra. S jelenleg is súlyos áldozatokat hoznak magyarságuk fenntartásáért, társadalmi, kulturális intézmények támogatásával.

Az amerikai magyarok hazavándorlási hajlamát illetőleg igen kedvező kényszerkörülményként kell megemlíteni a mai súlyos amerikai gazdasági helyzetet, szemben a részükre itthon biztosítandó tisztességes és biztos életfeltételekkel. Azt hisszük, ez utóbbi lesz a legfontosabb és döntő érv, az amerikai magyarság eddig meg nem szakadt hűségese magyar érzelmek mellett, az ó-hazába való visszavándorlásához.

A kitűzött cél mihamarábbi eredményes megvalósítása érdekében a munkát legsürgősebben meg kell kezdeni úgy itthon, mint kint az amerikai magyarok, az amerikai kormányzati és társadalmi körökben.

A magyarmentő munka megszervezése

Az amerikai magyarság visszatelepítési gondolatát az ó-haza részéről követni kell az erre irányuló cselekedetek sorozatának, mert ellenkező esetben könnyen megeshetik, hogy az utódállamok a felvetett gondolat gyakorlati kivitelezésében bennünket megelőzzenek s ezzel az ismertetett esetleges lehetőségeket előttünk kihasználják.

Amerikában mindennek előtt megalakítandó a szétszórt magyarságot egy szerbe összefoglaló Amerikai Magyarok Szövetsége, amelynek tagja lenne minden amerikai magyar, amely számon tartana minden amerikai magyart s amelynek legfőbb feladata lenne az amerikai magyarság lelkében az óhaza iránti szeretet felébresztése, ápolása, s a visszavándorlásra lelki előkészítése. A szövetségnek fenntartása nem nehezédne teljes egészében az amerikai magyarság vállára s a szövetséghez való tartozandóságot nem vesélyeztethetné holmi tagsági díj, hanem annak fenntartásáról és erőteljes, eredményes munka kifejtésének biztosításáról elsősorban a hivatalos Magyarországnak és a magyar társadalomnak kellene gondoskodnia.

A rendszeres és céltudatos magyar család- és származáskutatás munkáját mielőbb meg kell indítani és azt minden irányban és vonatkozásban ki kell terjeszteni, hogy minden Amerikába szakadt magyart felkutatassunk és a magyarság törzsébe visszavezethessünk.

Az Amerikai Magyarok Szövetségének fiókjain belül és az amerikai magyar sajtóban az amerikai magyarság öntudatos magyar nemzeti alapon leendő megszervezésére az erőteljes magyarmentő, visszamagyarosító munkát legelsőgösebben meg kell indítani.

Az amerikai német és olasz néptömegek, már ugyancsak közel voltak nemzetiségük, nemzeti öntudatuk feladásához, az amerikai néphez való beolvadáshoz. S bár Német- és Olaszországnak távolról sem oly fontos érdeke, mint Magyarországnak, Amerikába szakadt nép tömbjeinek nemzeti visszahódítása, az újabb erőteljes szervezkedés következtében ezek ma már egységessé kovácsolt, öntudatos szervezeteket alkotnak, politikai súlyt jelentenek, amint ez a legutóbbi elnökválasztásnál is beigazolódott. Ily szervezkedésre van mindennek előtt szüksége az amerikai magyaroknak is.

Az amerikai magyarság és az ó-haza között szükséges érzelmi és lelki kapcsolatot a nagy térbeli és többé-kevésbé időbeli távolság is gyengítette. A faji öntudat felébresztésére, kimélyítésére, a kitűzött cél eléréséhez igen nagy szükség van. — A faji öntudat ápolását legeredményesebben az egymáshoz vezető kapcsolatok legszélesebb kiépítésével szolgálhatjuk. Ezen a téren nem javasoljuk új utak járását, csak a már bevált külföldi módszereknek használatbavételét szorgalmazzuk. Az olaszok, németek legtávolabbi fekvő nemzetcsoportjaiban is fennen lobog a faji öntudat, amit különösen a németeknél, sokszor egyes vándorlások, akik a legeludgottabb helyre is feltűnés nélkül eljutnak, ébresztettek fel és tartanak életben. A kiépítendő amerikai társ-

dalmi szervezeten kívül ezt a rendszert kell az amerikai magyarság körében is megvalósítani és pedig különösen azok részére, akik talán rövidesen nem lennének hazatelepíthetők.

Ezt a tervet gyakorlatilag a következőképpen lehetne legeredményesebben és legolcsóbban megvalósítani.

Ma az angol nyelv iránt igen nagy az érdeklődés Magyarországon. Bizonyára aránylag igen sok intelligens magyar család lehetővé tenné az amerikai magyar egyetemi ifjak részére lakás és ellátás (otthon) adásával a hazai egyetemeken való tanulást s ezáltal magyar nemzeti szellemmel való telítést, azzal a feltétellel, hogy az ifjak az elhelyező család gyermekeit, vagy magukat a szülőket is 1—2 évig angol nyelvre tanítanék, mert a gyakorlati és eredményes angol nyelvtanulásnak ez a legjobb módszere.

Az amerikai magyar ifjaknak a hazai egyetemekre leendő hazajövetelét azzal lehetne még elősegíteni, hogy részükre a hazautazás költségeit a szükséghez képest részben, vagy egészben a m. kir. kormány megítértené.

Az amerikai magyar egyetemi ifjak részére itthon ingyenes egyetemi oktatást kellene biztosítani.

Valamennyi budapesti és vidéki főiskolai, egyetemi internátusban, kollégiumban (2 Szent Imre Kollégium, Eötvös Kollégium, Horthy Miklós Kollégium, Kollégium Medicum, Tanítók Háza, Pázmány Kollégium, Luther Otthon stb., stb.) a kollégiumi magyar növendékek részére leendő angol nyelvoktatásért, vagy esetleg ily feltétel nélkül is, — kollégiumonként 2—3 amerikai magyar egyetemi ifjúnak teljesen ingyenes lakás és ellátás lenne biztosítandó.

Ugyanez bizonyára elérhető lenne a római katolikus hittudományi főiskolákon és református teológiai főiskolákon is, annál is inkább, mert az amerikai magyarság éppen a magyar szellemmel feltöltött lelki-vezetőkben szűkölködik s ez a körülmény magyarságának feladását nagyban elősegíti.

Az ifjakat azzal a kötelezettséggel kellene hazahozni, hogy magyar tanulmányaik befejezése után, legalább ideiglenesen, amíg az amerikai magyarok tömegét haza nem hozzuk, — feltétlenül visszamennek Amerikába, hogy a magyarmentő hivatásukat betöltsék.

A hazahozandó magyar ifjakat rátermettségük s előmeneteliükhöz képest kellene Amerikában kiválogatni, legelsősorban azok közül, akik tanulmányaikat már befejezték, vagy akik az amerikai egyetemeken, főiskolákon tanulmányaikat 1—2 év hiján már befejezik, mert ezek egyrészt már erettebbek az igen fontos kérdések és nehéz hivatás megértésére és átérésére, másrészt pedig közelebb vannak a gyakorlati életbe való kilépéshez, tehát az intenzív magyar nevelés kevésbé veszítené el rájuk gyakorolt hatását.

Ennek a javaslatnak megvalósításával — meggyőződésünk szerint — évente 50—60 ifjút lehetne így hazahozni úgy, hogy rövid néhány éven belül elérhetnők azt, hogy minden amerikai magyar telephelyen

lenne 1—2 ilyen magyar szellemmel telített magyar ifjú, akik apáik, nagyapáik fontos szerepét átvehetnék a magyarmentési munkában.

A hazahozott magyar ifjak részére itthon egy szövetség lenne létesítendő, amelyben szellemi gondozásuk egyik lelkes magyar egyetemi tanárra bíztnék, akinek állandó felügyelete és gondozása mellett a magyar közélet legkiválóbb férfiai tarthatnának részükre rendszeresen oktató előadásokat a magyarságot és az országot érintő aktuális kérdésekről. Ily keretek között céltudatos, rendszeres munkával biztosíthatnók ezeknek az amerikai magyar ifjaknak magyar szellemmel leendő felítését.

Egy ilyen akcióban igen nagy lehetőségek rejlenek s az egyelőre beláthatatlan kedvező kihatásokkal járhat.

Úgy a hazai, mint az amerikai magyar társadalom körében sürgősen meg kellene indítani a propagandát ennek az eszmének gyakorlati és eredményes megvalósítására, hogy már a következő egyetemi tanévben is több magyar ifjú a fenti körülmények között magyar egyetemeken végezhessek tanulmányaikat.

Feltétlenül szükségesnek látszik azonban, hogy addig is, amíg ezek a magyar szellemmel telített intelligens magyar ifjak hozzátartozóik körében magyarmentő munkájukat megkezdhetik, — *mielőbb ki kellene küldeni Amerikába magyar előadókat, akik az amerikai magyarság figyelmét az ó-haza sorsproblémáira felhívják s azok iránt érdeklődésüket felkeltenék, a faji közösség, a lelki és érzelmi kapcsolatok szükségességét hirdetnék s a hazavándorlást előmozdítanák.*

Nemzeti szempontból multhatatlanul szükséges az, hogy az amerikai magyarságot az ó-hazába való visszavándorlásra legalább lélekben minél előbb, minden eszközzel előkészítsük, hogy legkésőbb a revízió bekövetkezésekor, vagy egyéb, a magyarság részére beálló kedvező közép-európai erőtesoportosuláskor a félmillió amerikai magyarság a visszanyerendő területek magyarságának megerősítésére, minden további nehézség nélkül hazahozható és a visszanyert területekre telepíthető legyen.

Megrendíthetetlen a meggyőződésünk, hogy az amerikai magyarság az ó-hazának mai súlyos helyzetében ma még egysívvvel-lélekkel vállalná a magyar sorsközösséget, ami ma még talán részükre is súlyos keresztet jelentene, de a nemzet keresztrefeszítése után kétségtelenül bekövetkező feltámadás dicső munkájából az őket illető részt bizonyára haborás és kivétel nélkül — készséggel kivennék.

Hazai részről pedig ennek az igen fontos nemzeti kérdésnek eredményes megoldásához nem kishitűség, vagy pláne gáncsvetés, hanem egységes és tövölges, erős nemzetakarati, lángoló hazaszeretet kell, amely minden közbenső akadályon keresztül gázol.

Felelős kiadó: Szele Bálint Sándor.

Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda R.-T. Pécsert, Perczel-u. 2.

A nyomdai felelős: Wessely Károly igazgató.

HETI GYORSJÁRATAINK

HAMBURGBÓL NEW YORKBA

Southampton és Cherbourg érintésével a „HAMBURG”,
„NEW YORK”, „DEUTSCHLAND”, „HANSA” gyors-
gőzöseinkkel.

OLCSÓ LÁTOGATÁSI, ÜDÜLESI-
és TANULMÁNYI UTAZÁSOK

AMERIKÁBA.

TÁRSASUTAZÁSOK

a földközi-, északi- és keleti tengerre, az atlantióceáni
és nyugatindiai szigetekre a „RELANCE” gőzössel,
„MILWAUKEE” és „ST. LOUIS” motorhajókkal.

VALUTÁRI NEHÉZSÉGEK NINCSENEK!

Mindig jól utazik a

HAMBURG-AMERIKA LINIE hajóin.

Magyarországi vezérképviseletének irodái:

Budapest, V. Vörösmarty-tér 1. Telefon 18-23-90.

Budapest, VIII. Baross-tér 9. Telefon 13-34-12.